

บทความวิชาการ (Academic Article)

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในนิทรรศการ “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

The Creation of Dance in the “108 Pan Kaow” Exhibition to Celebrate the 108th
Anniversary of King Chulalongkorn Memorial Hospital, The Thai Red Cross Society

ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล / Sakgavin Siri wattanakula

อาจารย์ ดร. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Dr., Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University / wichai.sw@chula.ac.th

ณัฐกานต์ บุญศิริ / Natthakan Bunsiri

อาจารย์ ดร. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Dr., Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University / natthakan.bunsiri@gmail.com

Received: July 7, 2022 Revised: November 25, 2022 Accepted: December 2, 2022 Published: December 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเสนอการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการ “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย การแสดงนี้สร้างสรรค์ขึ้นบนแนวคิดที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวในอดีตของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนทุกชนชั้น โดยนำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ประกอบการฉายภาพวิดีโอทัศน์บนจอแอลอีดี (LED display) มีการสร้างสรรค์องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ดนตรีและคำร้อง สร้างจังหวะและทำนองดนตรีด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และใช้วิธีด้นบทร้องเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องและดนตรี 2) เครื่องแต่งกาย ประยุกต์จากการแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 6 3) วิดีทัศน์ที่ฉายบนจอแอลอีดี เป็นการนำภาพถ่ายโบราณมาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอตามแนวคิด 4) ท่าทางลีลาของผู้แสดง เป็นการออกแบบบนพื้นฐานกิริยาท่าทางของมนุษย์ตามธรรมชาติผนวกกับท่าทางในนาฏศิลป์ไทย เช่น การจีบ การตั้งวง ข้อคำนึงในการสร้างสรรค์การแสดงนี้ ได้แก่ การเรียบเรียงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอบนเวทีการแสดง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจอันชัดเจนให้เกิดแก่ผู้ชมภายในเวลา 5 นาที อีกทั้งเนื้อหาในการแสดงยังต้องสอดคล้องกับนิทรรศการ เพราะเวทีการแสดงได้ถูกกำหนดไว้ในตำแหน่งซึ่งเป็นทางเข้าชมนิทรรศการโซนที่ 1 “ก้าวแรกที่ยิ่งใหญ่” ที่เป็นการบอกเล่าประวัติโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้จัดงานมีความคาดหวังต่อการแสดงชุดนี้ ให้ทำหน้าที่เกริ่นนำผู้ชมนิทรรศการถึงสิ่งที่ปรากฏในห้องจัดแสดง ดังนั้นผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ในฐานะผู้ถูกว่าจ้างให้สร้างสรรค์นาฏศิลป์เชิงพาณิชย์ จำเป็นต้องประมวลและสรุปความต้องการของผู้ว่าจ้างให้ชัดเจนก่อนเริ่มกระบวนการสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์นาฏศิลป์, นาฏศิลป์ในนิทรรศการ “108 พันก้าว”, ก้าวแรกที่ยิ่งใหญ่

Abstract

This article aimed to present the creation of dance in "108 years, our intention has never changed", which is a part of the exhibition "108 Years of the journey and still counting" to celebrate the 108th anniversary of King Chulalongkorn Memorial Hospital, Thai Red Cross Society. The performance was created on the concept of presenting the story in the past of King Chulalongkorn Memorial Hospital, founded with a strong intention to provide medical assistance and treatments to all classes of people. The show used contemporary Thai dance accompanied by a video presentation on an LED display. The significant elements of the show are: 1) music using electronic equipment and improvised lyrics corresponding to music, 2) costumes applied and inspired by the fashion during the period of King Rama VI, 3) the videos supplementing the performances gathered from photos taken in the ancient times were arranged to present the concept, 4) gestures and movements of actors designed based on natural gestures and manner of human beings in conjunction with Thai classical dance figures, such as "chip จีบ" (closing the thumb and index finger, other fingers stretch back and turn the wrist up), and "tang wong ตั้งวง" (stretching out the hand tightly in all five fingers, but the thumb bends a little back to the palm). The important concern for creating this performance is the arrangement of the historical content to be presented on the stage and comprehended by the audience within five minutes in total. Also, the show needed to be in harmony with the exhibition since the location of the stage is set at the entrance position for visiting the exhibition zone 1, "The Great First Step", showing the background of the establishment of King Chulalongkorn Memorial Hospital. Dance creators hired to create commercial dances need to clearly define and outline their employer's requirements before starting the creative process of dance for effective work to meet the needs of employers.

Keywords: the creation of dance, dancing in the exhibition "108 Pan Kaow", The Great First Step

บทนำ

นิทรรศการ "108 พันก้าว" ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองในวาระครบ 9 รอบ ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โดย รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉันทชัย สิทธิพันธุ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย และคณบดีคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร แพทย์ พยาบาล บุคลากร และนิสิตแพทย์ เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินโครงการนี้ จัดขึ้นในรูปแบบนิทรรศการที่สามารถเข้าชมได้ภายในสถานที่จัดงาน และสามารถเข้าชมผ่านช่องทางออนไลน์ (online) โดยจัดขึ้นตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม ถึง วันที่ 5 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00-18.00 น. ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) นิทรรศการนี้แบ่งออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 ก้าวแรกที่ยิ่งใหญ่
- ส่วนที่ 2 ก้าวนี้ที่ยั่งยืน เพราะสุขภาพดีทุกคนสร้างได้
- ส่วนที่ 3 ก้าวอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่วนที่ 4 ก้าวสู่ความเป็นเลิศทางการแพทย์
- ส่วนที่ 5 ก้าวที่ใส่ใจทุกชีวิต
- ส่วนที่ 6 ก้าวทันทุกสถานการณ์
- ส่วนที่ 7 ก้าวสู่นาคต
- ส่วนที่ 8 ก้าวต่อไปด้วยกัน
- ส่วนที่ 9 ก้าวด้วยช่วยกัน

นิทรรศการทั้ง 9 ส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวการดำเนินงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่ให้การรักษายาบาลแก่ประชาชนทุกระดับด้วยหัวใจเอื้ออาทรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งแสดงถึง สิ่งที่จะปรากฏขึ้นในอนาคต

การแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” เป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการส่วนที่ 1 “ก้าวแรกที่ยิ่งใหญ่” ซึ่งเนื้อหา นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงประวัติโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ย้อนอดีตไปใน สมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของโรงพยาบาลแห่งนี้ โดยจัดขึ้นที่อาคารจักรพงษ์ ซึ่งแต่เดิมอาคารแห่งนี้ คือตึกอำนวยการ ใช้ในการตรวจรักษาและจ่ายยาแก่ผู้ป่วย (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, 2557) อาคารแห่งนี้มีลักษณะแบบยุโรปที่ประยุกต์ให้เหมาะสมกับประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองร้อน เป็นอาคาร 2 ชั้น

การจัดกิจกรรมของนิทรรศการส่วนที่ 1 ในบริเวณชั้นล่างประกอบด้วย จุดที่ 1 เวทีการแสดง จุดที่ 2 ชุมถ่ายภาพย้อนอดีต บริเวณชั้นที่ 2 ประกอบด้วย จุดที่ 3 ห้องนิทรรศการ ที่แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ซึ่งเป็น การบอกเล่าเรื่องราวของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน สังเกตได้ว่าการแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ถูกจัดวางไว้ในจุดที่ 1 ของนิทรรศการส่วนที่ 1 ดังนั้นการแสดงชุดนี้ จึงมีนัยสำคัญสำหรับผู้เข้าชมนิทรรศการครั้งนี้ เพราะนอกจากจะแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจผู้ชมแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เกริ่นนำให้ผู้ชมเห็นภาพความสำคัญของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในอดีต

ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2565 เวลา 08.50 น. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานครบรอบ 108 ปี แห่งการสถาปนาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ณ โถงกลาง อาคารจักรพงษ์ โดยมี นายเดช บุญนาค เลขาธิการสภากาชาดไทย ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสูจิบัตรงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงยุวรีย์ พิชิตโชค รองผู้อำนวยการฯ ฝ่ายยุทธศาสตร์องค์กรและทรัพยากรบุคคล ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายของที่ระลึก 108 ปี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ฉันทชัย สิทธิพันธ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย กราบบังคมทูล รายงานวัตถุประสงค์การจัดงานครบรอบ 108 ปี (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, 2565 อ้างถึงใน แนวหน้า, 2565) จากนั้นเป็นการแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน”

ภาพที่ 1 การแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน”

หมายเหตุ. จาก กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงเปิดงานครบรอบ 108 ปี รพ.จุฬาลงกรณ์, โดย แนวหน้า, 2565, แนวหน้า
(<https://www.naewna.com/royal/656977>).

จากภาพที่ปรากฏคือบรรยากาศระหว่างการแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” รอบปฐมฤกษ์ ซึ่งทำการแสดงเพื่อถวายแด่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ก่อนการเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร ส่วนต่าง ๆ ของนิทรรศการ

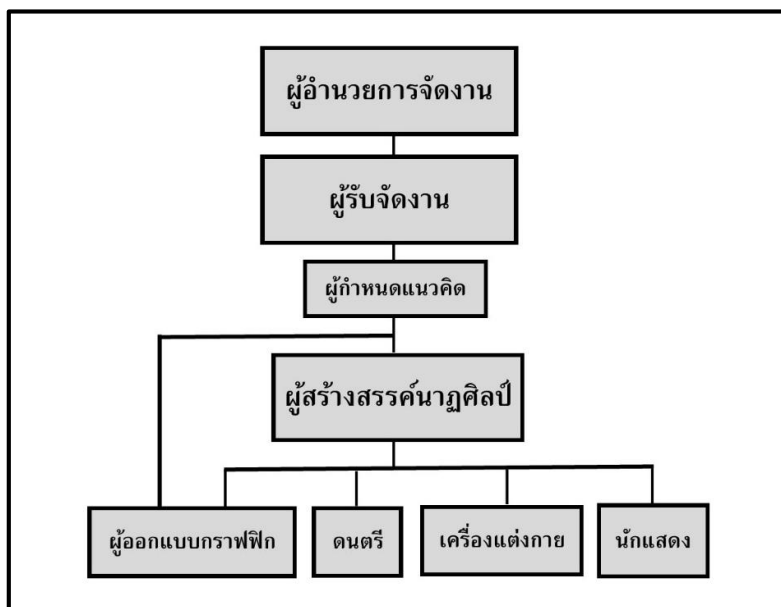
นอกเหนือจากการแสดงในรอบปฐมฤกษ์แล้ว ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2565 ยังทำการแสดงอีก 4 รอบ ได้แก่ รอบที่ 1 เวลา 11.00 น. รอบที่ 2 เวลา 13.00 น. รอบที่ 3 เวลา 14.00 น. และรอบที่ 4 เวลา 15.00 น. อีกทั้งยังดำเนินการแสดงอย่างต่อเนื่องอีก 6 วัน คือวันที่ 31 พฤษภาคม ถึง วันที่ 5 มิถุนายน 2565 วันละ 5 รอบ ได้แก่ รอบที่ 1 เวลา 10.00 น. รอบที่ 2 เวลา 11.00 น. รอบที่ 3 เวลา 13.00 น. รอบที่ 4 เวลา 14.00 น. และรอบที่ 5 เวลา 15.00 น. ดังนั้นการแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ได้ทำการแสดงรวมทั้งสิ้น 35 รอบ

1. ผู้เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” เป็นกระบวนการทำงานในลักษณะศิลปะเชิงพาณิชย์ หรือ “พาณิชย์ศิลป์” (commercial art) ซึ่งหมายถึงงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเพื่อสนับสนุนการค้าหรือการบริการ โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้การจัดการอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน (อัญชิสา ดวงดี, 2561) ซึ่งผู้มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการจัดงาน 2) ผู้รับจัดงาน 3) ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงโครงสร้างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน”

หมายเหตุ. โดย ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล, 2565.

จากภาพที่ปรากฏคือ แผนภูมิแสดงโครงสร้างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ในเชิงพาณิชย์โดยทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการจัดงาน

ผู้อำนวยการจัดงาน หรือ “ผู้จัดงาน” ในที่นี้หมายถึงตัวแทนของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โดยทำหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางของการแสดงที่จะสร้างสรรค์ขึ้น (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547) รวมทั้งสรรหาคณะทำงานเข้ามารับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการทำงาน อีกทั้งทำหน้าที่จัดหางบประมาณในการจัดงาน บางกรณีอาจเรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” ในกรณีที่มีการว่าจ้างให้บริษัทเอกชนหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามารับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ซึ่งนอกเหนือจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์แล้ว ในโครงการนี้ยังต้องรับผิดชอบต่อภาพรวมของการจัดนิทรรศการที่ประกอบด้วย 9 ส่วน ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทนำ

1.2 ผู้รับจัดงาน

ผู้รับจัดงานหรือรับจัดการงาน ในระบบธุรกิจการจัดงานเรียกว่า “ออร์แกไนซ์เซอร์” (organizer) โดยขอบเขตความรับผิดชอบของผู้รับจัดงานนี้ครอบคลุมนิทรรศการทั้ง 9 ส่วน ตำแหน่งสูงสุดที่รับผิดชอบงานส่วนนี้เรียกว่า “โปรดิวเซอร์” (producer) หมายถึงผู้ควบคุมการผลิต สังเกตได้จากแผนภูมิแสดงโครงสร้างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ภายใต้อำนาจผู้รับจัดงานได้ปรากฏ “ผู้กำหนดแนวคิด” หรือ “ครีเอเตอร์” (creator) และภายใต้อำนาจนี้โยงไปทางซ้ายของแผนภูมิได้ปรากฏ “ผู้ออกแบบกราฟฟิก” ทั้ง 2 ตำแหน่งที่กล่าวมานี้ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของ “โปรดิวเซอร์” ซึ่งรับผิดชอบนิทรรศการทั้งโครงการ อีกทั้ง “ผู้กำหนดแนวคิด” ยังมีหน้าที่กำกับ “ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์” โดยตรงด้วย

1.3 ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์

ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ หรือผู้ออกแบบนาฏศิลป์ รู้จักอย่างเป็นสากลว่า “โครีโอกราฟเฟอร์” (choreographer) ทำหน้าที่สร้างสรรค์การแสดงโดยตรง ในที่นี้ผู้รับผิดชอบหน้าที่นี้คือผู้เขียน ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้รับจ้างจากบริษัทผู้รับจัดงานอีกทอดหนึ่ง โดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของ “ผู้กำหนดแนวคิด” และต้องทำหน้าที่ควบคุมประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอีก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ออกแบบกราฟฟิก 2) ผู้ประพันธ์ดนตรีและบทร้อง 3) ผู้ออกแบบและตัดเย็บเครื่องแต่งกาย 4) นักแสดง สังเกตได้ว่าบทบาทหน้าที่การเป็นผู้ออกแบบหรือสร้างสรรค์นาฏศิลป์มีความครอบคลุมการทำงานหลายส่วน ดังนั้นเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ดี ซึ่งจะกล่าวถึงกระบวนการสร้างสรรค์ครั้งนี้ในลำดับต่อไป

2. กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน”

ในการวางแผนการดำเนินงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ ผู้เขียนได้ประยุกต์ขึ้นจากหลักการ นาฏยประดิษฐ์ (การสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์) ที่แบ่งการทำงานออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคิดให้มีนาฏศิลป์ 2) การกำหนดความคิดหลัก 3) การประมวลข้อมูล 4) การกำหนดขอบเขต 5) การกำหนดรูปแบบ 6) การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ 7) การออกแบบนาฏศิลป์ (สุพล วิรุฬักษ์, 2547) ซึ่งผู้เขียนได้รวมกระบวนการที่ 6 และ 7 เข้าเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 การคิดให้มีนาฏศิลป์

การคิดให้มีนาฏศิลป์ขึ้นในนิทรรศการ “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เป็นไปเพื่อส่งเสริมกิจกรรม โดยกำหนดให้นาฏศิลป์เป็นการสร้างสีสัน และจุดดึงดูดความสนใจ ในส่วนที่ 1 ของนิทรรศการ ซึ่งผู้อำนวยการจัดงานและผู้รับจัดงานได้มีการกำหนดความโดดเด่นหรือจุดดึงดูดความสนใจของนิทรรศการแต่ละส่วนให้แตกต่างกันไป เช่น บางส่วนเป็นการนำเทคโนโลยีอันล้ำสมัย มาเป็นส่วนประกอบเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของส่วนดังกล่าว การใช้นาฏศิลป์ส่งเสริมกิจกรรมในนิทรรศการ ส่วนที่ 1 นี้ นอกจากต้องการสร้างความบันเทิงแล้ว ยังต้องการให้นาฏศิลป์ถ่ายทอดเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิทรรศการในส่วนนี้ที่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวในอดีตของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

2.2 การกำหนดความคิดหลัก

ความคิดหลักของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้อำนวยการจัดงานและผู้รับจัดงานได้วางเป้าหมายให้ผู้เข้าชมนิทรรศการในส่วนที่ 1 ได้รับรู้เรื่องราวในอดีตของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ผ่านการแสดงนาฏศิลป์ที่จำลองเหตุการณ์ในอดีตให้มีชีวิตขึ้น ผู้ชมเข้าใจง่ายโดยตรงไปตรงมา กระชับ และกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดการเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเป็นการเกริ่นนำผู้เข้าชมนิทรรศการถึงเนื้อหาที่ปรากฏในห้องจัดแสดงส่วนที่ 1

2.3 การประมวลข้อมูล

เมื่อมีการคิดให้มีนาฏศิลป์และกำหนดความคิดหลัก ซึ่งเป็นนโยบายที่ถูกถ่ายทอดจากผู้อำนวยการจัดงานมาสู่ผู้รับจัดงาน มอบหมายมายังผู้กำหนดแนวคิดและผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์นั้น การดำเนินงานในลำดับต่อไปจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อสนับสนุนให้เกิดเป็นแนวความคิดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ดังนั้นจึงเกิดการค้นคว้าเพื่อให้ปรากฏข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริง (information) และข้อมูลอันเป็นแรงบันดาลใจ (inspiration) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญไปสู่การสร้างสรรค์ถือเป็น “นวัตกรรม” (innovation) อีกรูปแบบหนึ่ง (ศิริมงคล นาฏยกุล, 2565) การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ได้รับแรงบันดาลใจจากข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ช่วงการก่อตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ที่มีเนื้อหาโดยสังเขป ดังนี้

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ถือกำเนิดขึ้นจากพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงดำรงตำแหน่งพระยุพราช ภายหลังการเสด็จกลับจากประเทศอังกฤษ ผ่านมาทางประเทศญี่ปุ่นได้เสด็จทอดพระเนตรโรงพยาบาลของกาชาดญี่ปุ่น ทำให้ทรงพระดำริว่า “ถ้าได้จัดโรงพยาบาลของกาชาดขึ้นในเมืองไทยก็จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง” ดังนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสู่สวรรคาลัย พระองค์มีพระประสงค์ที่จะบำเพ็ญพระราชกุศลพร้อมด้วยพระราชภาดาและภคินี เพื่อสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยพระองค์เอง จึงได้ร่วมกับพระราชภาดาและภคินี บริจาคทรัพย์ร่วมกับทุนของสภาอุณาโลมแดง (สภากาชาดไทยในปัจจุบัน) สร้างโรงพยาบาลขึ้นในที่ดินส่วนพระองค์แล้วโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมขนานนามตามพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า “โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์” เพื่อเป็นอนุสรณ์ในพระราชบิดา ให้โรงพยาบาลนี้เป็นของสภากาชาดสยาม และได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดโรงพยาบาลเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2457 (จามรี อาระยานิมิตสกุล, 2557)

นอกเหนือจากข้อมูลเหล่านี้ผู้อำนวยการจัดงานยังต้องการถ่ายทอดปณิธานในการดำเนินงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในด้าน “การดูแลรักษาพยาบาลประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม”

2.4 การกำหนดขอบเขต

ผู้รับจัดงาน ผู้กำหนดแนวคิด และผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ ร่วมกันกำหนดให้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ภายใต้ชื่อชุดการแสดง “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” มีแนวคิดด้านเนื้อหากล่าวถึงความเปี่ยมมาของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในอดีต แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 “พระนาม จุฬาลงกรณ์” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนาม “โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์” เพื่อเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ช่วงที่ 2 “ช่วยเหลือดูแลด้วยหัวใจอย่างเท่าเทียม” เป็นภาพสะท้อนการดำเนินงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่ให้การช่วยเหลือดูแลรักษาพยาบาลแก่ประชาชนถ้วนหน้าอย่างเสมอภาค ไม่แบ่งชนชั้น วรรณะ และชั่วความคิด

ช่วงที่ 3 “แน่วแน่สืบต่อปณิธาน” เน้นย้ำการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยด้วยความสมัครสมานสามัคคีเพื่อสืบทอดปณิธานด้วยความมุ่งมั่น

นอกเหนือจากนี้ ได้มีการกำหนดระยะเวลาสำหรับการแสดงให้อยู่ภายใน 5 นาที ใช้นักแสดงจำนวน 5 คน (ผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 3 คน) พื้นที่การแสดงคือเวทีที่ถูกจัดวางไว้ในโถงชั้นล่างของอาคารจักรพงษ์ มีขนาดความกว้าง 4 เมตร ความลึก 3 เมตร ยกพื้นสูงประมาณ 40 เซนติเมตร มีบันไดทางขึ้นอยู่ทางซ้ายของเวที (ด้านขวาของผู้ชม) ติดตั้งจอภาพแอลอีดีสำหรับฉายวิดีโอทัศน์ประกอบการแสดง

2.5 การกำหนดรูปแบบ

ขั้นตอนการกำหนดแนวคิดด้านรูปแบบเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างผู้กำหนดแนวคิดและผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยเป็นการสร้างสรรค์ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยประกอบการฉายภาพวิดีโอทัศน์บนจอภาพแอลอีดี ผู้เขียนในฐานะผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ครั้งนี้ได้วางแนวทางการออกแบบให้มีลักษณะเป็น “ระบำแทรกเรื่อง” กล่าวคือในภาพรวมเป็นการแสดงระบำมวลหมู่ ซึ่งเป็นการปฏิบัติกระบวนท่า การประกอบภาพเชิงสัญลักษณ์โดยกลุ่มนักแสดงส่วนใหญ่ แต่มีการดำเนินเรื่องหรือเนื้อหาที่กระชับและเข้มข้น ซึ่งเป็นการประยุกต์ขึ้นจากลักษณะพื้นฐานการสื่อสารแบบนาฏศิลป์ 3 ประเภท ได้แก่ 1) การถ่ายทอดความงามของลีลาท่าทางอย่างศิลปะบริสุทธิ์ 2) การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก 3) การถ่ายทอดเรื่องราว (มลินี ดิลกวนิชย์, 2543)

เมื่อได้ข้อสรุปของแนวคิดการแสดงทั้งด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบ ผู้เขียนซึ่งรับหน้าที่เป็นผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ได้ทำการสร้างโครงร่างการแสดงในลักษณะของสตอรี่บอร์ด (storyboard) ซึ่งเป็นการสร้างภาพนิ่งให้เห็นลำดับของการเล่าเรื่องในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว เป็นภาพร่างของฉากต่าง ๆ เพื่อกำหนดการเล่าเรื่องให้ดำเนินไปตามลำดับที่กำหนดไว้ในแนวคิด ซึ่งวิธีการสร้างสตอรี่บอร์ดนี้อาจยังไม่เป็นที่แพร่หลายในกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์นัก แต่มักใช้ในการสร้างสรรค์ภาพเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ ผู้เขียนได้ใช้โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ (power point) ในการสร้างสตอรี่บอร์ด โดยมีการกำหนดภาพกราฟฟิกที่ต้องการให้ปรากฏบนจอแอลอีดี ซึ่งแสดงการจัดวางท่าทางและตำแหน่งของนักแสดงบนเวทีพอสังเขป ใช้เป็นโครงร่างในการนำเสนออย่างเป็นรูปธรรมต่อผู้กำหนดแนวคิด ผู้รับจัดงาน และผู้อำนวยการจัดงาน เพื่อขอการอนุมัติก่อนการลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งใช้เป็นแนวทางในการประพันธ์ดนตรี ออกแบบกราฟฟิก และออกแบบลีลาท่าทางของนักแสดง เพื่อให้ผู้รับผิดชอบองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าใจภาพการแสดงในแนวทางเดียวกัน

2.6 การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ และการออกแบบนาฏศิลป์

เมื่อการนำเสนอโครงร่างการแสดงได้รับการอนุมัติจากผู้อำนวยการจัดงานแล้ว ผู้เขียนจึงดำเนินการสร้างสรรค์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของการแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ซึ่งประกอบด้วย 1) ดนตรีและบทร้อง 2) ภาพวีดิทัศน์บนจอแอลอีดี 3) เครื่องแต่งกาย 4) ลีลาท่าทางของนักแสดง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.6.1 ดนตรีและบทร้อง

ผู้ประพันธ์ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง คือ ดร.دنุเชษฐ วิสัยจร อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้เขียนใช้โครงร่างการแสดงในการอธิบายให้ผู้ประพันธ์ดนตรีเห็นภาพการแสดง อีกทั้งมีการกำหนดเวลาและอารมณ์ความรู้สึกในแต่ละช่วงให้ชัดเจน

ตารางที่ 1 คำอธิบายสำหรับการประพันธ์ดนตรีและบทร้อง

ช่วงที่	เวลา	เนื้อหา	อารมณ์-ความรู้สึก
1	1.00 นาที	พระนาม “จุฬาลงกรณ์”	เคารพ/เทิดทูน/ศักดิ์สิทธิ์
2	1.30 นาที	ช่วยเหลือดูแลด้วยหัวใจอย่างเท่าเทียม	อบอุ่น/ได้รับการดูแล
3.1	0.40 นาที	ผู้ป่วยยากไร้	หมดหวัง/เจ็บปวด
3.2	1.10 นาที	แน่วแน่สืบต่อปณิธาน	มุ่งมั่น/สามัคคี
ความยาวไม่เกิน 5 นาที			

หมายเหตุ. โดย ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล, 2565.

จากตารางที่ปรากฏคือข้อมูลที่ใช้อธิบายควบคู่กับโครงร่างการแสดงที่เป็นสตอรี่บอร์ด ซึ่งมีรายละเอียดสอดคล้องกันคือ ลำดับช่วงการแสดง เนื้อหาของแต่ละช่วงการแสดง และอารมณ์ความรู้สึกของการแสดงแต่ละช่วง นอกเหนือจากนี้ยังมีการระบุความยาวของแต่ละช่วง เมื่อผู้ประพันธ์ดนตรีและบทร้องได้รับข้อมูลที่ปรากฏตามตารางนี้แล้ว จึงเริ่มกระบวนการประพันธ์และสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการสังเคราะห์เสียงต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของดนตรี ทั้งจังหวะและทำนอง โดยกำหนดให้เป็นรูปแบบเพลงไทยร่วมสมัยที่ยืนพื้นด้วยเครื่องดนตรีแบบวงออร์เคสตรา (orchestra) ซึ่งมีการแทรกเสียงเครื่องดนตรีไทย เช่น ฉิ่ง โหม่ง กลอง เป็นต้น ส่วนบทร้อง ใช้การขับเพื่อหาความลงตัวระหว่างเนื้อหากับจังหวะและทำนอง ซึ่งปรากฏบทร้อง 2 ช่วง คือช่วงที่ 1 และช่วงที่ 3 ดังนี้

ช่วงที่ 1 บทพูด เป็นการพูดให้มีความสัมพันธ์กับทำนองเพลง โดยมีบทพูด ดังนี้

“เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จิ่งขนานนาม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์”

ช่วงที่ 3 บทร้องที่แสดงถึงพลังเสียงในการขับร้อง เพื่อสร้างความอึกเขมในการแสดง โดยมีบทร้อง ดังนี้
“จะเหนื่อยลำเท่าไร/สละเพื่อปวงประชา/จุฬาลงกรณ์/ด้วยปณิธาน/เพื่อทุกชีวิต/จุฬาลงกรณ์”

2.6.2 ภาพวิดิทัศน์ที่ฉายบนจอแอลอีดี

ภาพวิดิทัศน์ที่ใช้ฉายในจอแอลอีดี หรือเรียกว่า “โมชั่นกราฟฟิก” (motion graphics) คือภาพกราฟฟิกที่สามารถเคลื่อนไหวได้ โดยเป็นการสร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ จากประสบการณ์ของผู้เขียนสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาพในเชิงนามธรรม ที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกหรือบรรยากาศ ซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของจินตนาการ 2) วิดิทัศน์ในเชิงเสมือนจริง ทุกสิ่งที่ปรากฏในงานประเภทนี้ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ฯลฯ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง 3) วิดิทัศน์ที่เป็นภาพกึ่งเสมือนจริง เป็นการผนวกงานเชิงนามธรรมและงานเสมือนจริงเข้าด้วยกัน

ภาพกราฟฟิกซึ่งเป็นวิดิทัศน์ที่ใช้ฉายบนจอแอลอีดีนั้น ทำหน้าที่เหมือนฉาก และขณะเดียวกันบางกรณีก็ทำหน้าที่เป็นแสงประกอบการแสดงด้วย (สิริธร ศรีชลาคม, 2561) ปัจจุบันได้มีการนำจอแอลอีดีมาเป็นส่วนประกอบของฉากในการแสดง ซึ่งสะดวกต่อการเปลี่ยนฉากเพราะสั่งการโดยคอมพิวเตอร์ สามารถสร้างภาพกราฟฟิกได้ง่ายกว่าการผลิตเป็นชิ้นส่วนลอยตัว แต่ด้วยจอแอลอีดีมีความสว่างมากและส่วนใหญ่ถูกจัดวางไว้ด้านหลังนักแสดง จึงเกิดปัญหาที่ทำให้นักแสดงหน้ามืด วิธีการแก้ไขคือการติดตั้งระบบแสงเพิ่มขึ้น (วิชัย สวัสดิ์จีน, 2561)

การออกแบบภาพกราฟฟิกซึ่งเป็นวิดิทัศน์ที่ใช้ประกอบการแสดงส่วนใหญ่เป็นการนำภาพโบราณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในอดีตมาเรียงลำดับตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแนวคิดและมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ทางคอมพิวเตอร์กราฟฟิกในการเชื่อมภาพต่าง ๆ ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการอธิบายลำดับภาพสำหรับผู้ออกแบบกราฟฟิก

เวลา	ภาพ	คำอธิบาย
00.10		ภาพโลงหมุ่บนทางขวาแล้วค่อย ๆ จาง เปลี่ยนเป็นพื้นดำประกายทอง
00.15		
0.26		ในกรณีไม่มีพระบรมฉายาลักษณ์ให้มีเพียงลำแสงสีทองที่มุมขวา
00.56		ลำแสงสีทองค่อย ๆ จางหาย

หมายเหตุ. โดย ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล, 2565.

จากข้อมูลที่ปรากฏในตารางคือตัวอย่างการอธิบายลำดับภาพในการแสดงช่วงที่ 1 สำหรับผู้ออกแบบกราฟฟิก ซึ่งใช้ควบคู่กับรายละเอียดโครงร่างการแสดงในรูปแบบสตอรี่บอร์ด

2.6.3 เครื่องแต่งกาย

ผู้รับหน้าที่ออกแบบและตัดเย็บเครื่องแต่งกาย คือ ว่าที่ร้อยตรีธรรมทัศน์ แก้วพระเกียรติ (ศิลปินอิสระ) โดยเครื่องแต่งกายสำหรับผู้แสดงในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) สตรีชั้นสูง 2) ชาวบ้านหญิงและชาย 3) บุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้กำหนดให้เป็นการแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยมีต้นแบบการแต่งกายจากภาพถ่ายโบราณ ดังนี้

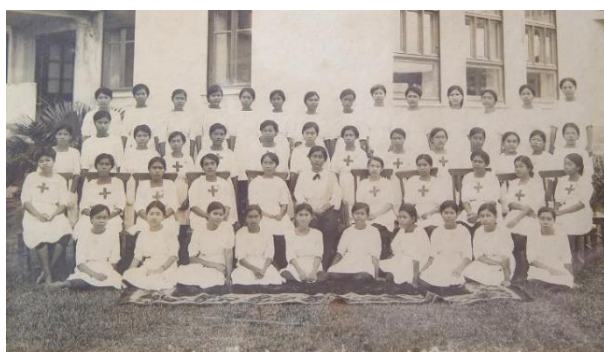
ภาพที่ 3 การแต่งกายของสตรีชั้นสูงในสมัยรัชกาลที่ 6

หมายเหตุ. จาก นิทรรศการ จักรราช พัสตราภรณ์ ย้อนมองอารยธรรมสตรีสยาม แลตามแฟชั่นโลก โดย หอวิชาฐานุสรณ์ หอสมุดแห่งชาติ, 2559, สุขใจนิวส์ (<http://www.sookjai.com/index.php?topic=181304.0>).

จากภาพที่ปรากฏคือ หม่อมเจ้าพิมพ์รำไพ รพีพัฒน์ ทรงแต่งองค์ตามสมัยนิยมในรัชกาลที่ 6 ฉลององค์ผ้าฝ้ายพิมพ์ลาย คอวี เสริมด้วยผ้าลูกไม้ปกแบบกะลาสีเรือ ประดับด้วยริบบิ้นผ้าไหมชาติน สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เสื้อผ้าสตรีมักได้รับแรงบันดาลใจจากเครื่องแบบของทหารเรือ โดยเฉพาะเสื้อปกกะลาสี สังเกตได้ว่าเสื้อของสตรีในสมัยรัชกาลที่ 6 เปลี่ยนมาเป็นเสื้อคอลึกกว่าสมัยก่อนหน้านี้ (พวงผกา คุโรวาท, 2540)

ภาพที่ 4 การแต่งกายของบุคลากรด้านการพยาบาลของสภาอากาศไทยในสมัยรัชกาลที่ 6

หมายเหตุ. จาก เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7, (น. 43), โดย มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557, ม.ป.ป. (<https://www.lungthong.com/product/45586/>).

ที่ปรากฏในภาพที่ 4 คือการแต่งกายของบุคลากรด้านการพยาบาล สังกัดสภาากาชาดไทย ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งผู้เขียนนำมาใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบเครื่องแต่งกายนักแสดงที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ฝ่ายหญิง

ภาพที่ 5 การแต่งกายของบุคลากรทางการแพทย์

หมายเหตุ. จาก (เวอร์ชันภาษาไทย) แนะนำโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, 2563, YouTube (<https://youtu.be/BeIJ7MfzKhW>).

จากภาพที่ปรากฏคือการแต่งกายของบุคลากรด้านการแพทย์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งผู้เขียนนำมาใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบเครื่องแต่งกายนักแสดงที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ฝ่ายชาย

ภาพที่ 6 การแต่งกายของนักแสดงชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน”

หมายเหตุ. โดย ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล, 2565.

จากภาพคือการแต่งกายของนักแสดงในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ครั้งนี้ ประกอบด้วยนักแสดงจำนวน 5 คน ซึ่งใช้เครื่องแต่งกายคนละ 2 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) นักแสดงหญิงผู้ดำเนินเรื่อง แต่งกายตามภาพที่ปรากฏในส่วนที่ 1 ซึ่งจำลองแบบมาจากการแต่งกายของสตรีชั้นสูงในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยสวมเสื้อคอวีสีขาวลายทาง เสริมด้วยผ้าลูกไม้ ปกแบบกะลาสีเรือประดับด้วยริบบิ้นผ้าไหมชาตินิยมที่ประกอบขึ้นเป็นโบว์ติดไว้บริเวณกึ่งกลางใต้ปกเสื้อและใช้เป็นสายคาดเอว ซึ่งผูกเป็นโบว์ทั้งชายลงด้านซ้ายของลำตัว นุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีที่ใช้สำหรับการแต่งกายบุคลากรทางการแพทย์ในสมัยนั้น จากนั้นนักแสดงจึงเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นบุคลากรทางการแพทย์ฝ่ายหญิง โดยยังคงการนุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงินไว้ และสวมเสื้อที่จำลองแบบมาจากการแต่งกายของบุคลากรด้านการพยาบาล สภากาชาดไทยในอดีตที่สวมไว้ข้างใน ตามที่ปรากฏในส่วนที่ 3 ของภาพซึ่งจำลองแบบมาจากการแต่งกายของบุคลากรด้านการพยาบาล สภากาชาดไทย สมัยรัชกาลที่ 6

2) นักแสดงระบำมอลหม่น ประกอบด้วยนักแสดงฝ่ายชาย 2 คน ฝ่ายหญิง 2 คน แต่งกายตามที่ปรากฏในส่วนที่ 2 ของภาพ โดยทุกคนนุ่งโจงกระเบนสีน้ำเงินย่นพื้น แต่มีการสวมเสื้อที่แตกต่างกันไป ซึ่งสะท้อนถึงความต่างของชนชั้นฐานะ โดยเป็นเสื้อที่มีปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 6 ทั้งสิ้น จากนั้นนักแสดงจึงสลับเวียนกันออกไปเปลี่ยนเครื่องแต่งกายดังที่ปรากฏในส่วนที่ 3 ของภาพ ซึ่งเป็นบุคลากรทางการแพทย์ฝ่ายหญิงที่จำลองแบบมาจากการแต่งกายของบุคลากรด้านการพยาบาล สภากาชาดไทย และบุคลากรทางการแพทย์ฝ่ายชายที่จำลองแบบมาจากการแต่งกายของบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 6 ทั้งสิ้น

2.6.4 ลีลาท่าทางของผู้แสดง

การออกแบบลีลาท่าทางสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งนี้ กำหนดให้อยู่ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ซึ่งผู้เขียนเห็นพ้องกับการให้ความหมายที่กล่าวว่า “ศิลปะแห่งการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อถ่ายทอดจินตนาการที่แสดงออกถึงรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรม และสามารถสะท้อนความเป็นปัจจุบันได้” (วิชัย สวัสดิ์จีน, 2553) ในปัจจุบันการสร้างกระบวนการทำนาฏศิลป์ร่วมสมัยมีความนิยมของผู้สร้างงานบางส่วนที่มักนำท่าทางที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน (everyday movements) มาเป็นวัตถุดิบสำคัญในการสร้างสรรค์เพื่อการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ลดทอนท่าทางอันมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์อันซับซ้อนที่ต้องอาศัยการตีความ ดังนั้นในการสร้างละครครั้งนี้จึงมีการใช้กิริยาท่าทางในธรรมชาติของมนุษย์ เช่น เดิน นั่ง วิ่ง ปวดหัว เจ็บปวด ดีใจ เข้มแข็ง เป็นต้น มาออกแบบร่วมกับท่าทางที่มีความโดดเด่น ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของนาฏศิลป์ไทย เช่น การจีบคว่า การจีบหยาย การตั้งวงในระดับต่าง ๆ การกล่อมหน้า การถอนเท้า เป็นต้น โดยนำท่าทางที่ได้ยกตัวอย่างเหล่านี้มาผสมผสานเข้าเป็นกระบวนการทำเพื่อสื่อสารตามการดำเนินเรื่องในลักษณะระบำที่เน้นอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งผู้เขียนเรียกว่า “ระบำแทรกเรื่อง” อีกทั้งมีการใช้นักแสดงประกอบภาพในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อสารตามเนื้อหาในการแสดง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตอบรับกับดนตรีและภาพวิดิทัศน์ที่ปรากฏบนจอแอลอีดี ซึ่งมีการฝึกซ้อม 4 ครั้ง ประกอบด้วยการซ้อมย่อยในสตูดิโอ 3 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง และการซ้อมใหญ่กับเวทีและองค์ประกอบต่าง ๆ 1 ครั้ง ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบบางส่วนระหว่างภาพโครงร่างการแสดงและภาพการแสดงจริง

ภาพโครงร่างการแสดง	ภาพการแสดงจริง	คำอธิบาย
		ช่วงที่ 1 น้อมรำลึกถึง พระมหากรุณาธิคุณ แห่งรัชกาลที่ 5
		ช่วงที่ 2 แสงสว่างส่องนำทาง ผู้เจ็บป่วยยากไร้
		ช่วงที่ 2 ได้รับการดูแลรักษา อย่างเท่าเทียม
		ช่วงที่ 2 การวินิจฉัยโรค ตรวจการเต้น ของหัวใจ
		ช่วงที่ 3.1 ผู้ยากไร้สิ้นหวัง เพราะความเจ็บป่วย
		ช่วงที่ 3.2 การให้ความช่วยเหลือ ด้านการพยาบาล แก่ผู้ยากไร้
		ช่วงที่ 3.2 ความสามัคคี มุ่งมั่น ที่จะสืบทอดปณิธาน

หมายเหตุ. โดย ศักย์กวิน ศิริวัฒนกุล, 2565.

จากตารางที่ปรากฏคือการเปรียบเทียบระหว่างภาพโครงร่างการแสดงและภาพการแสดงจริง สังเกตได้ว่าท่าทางและตำแหน่งผู้แสดงในภาพการแสดงจริงบางส่วนมีการปรับให้เหมาะสมกับเวทีจริง ซึ่งมีขนาดเล็กจึงมีความต่างไปจากโครงร่างการแสดงที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรก แต่ในภาพรวมยังคงดำเนินตามโครงร่างที่มีการกำหนดไว้ในโครงร่างการแสดง

3. ข้อควรคำนึงในการสร้างสรรค์และปัญหาที่พบในกระบวนการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” มีเป้าหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดนิทรรศการ “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ดังนั้นจึงมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของการแสดงชุดนี้จากผู้อำนวยการจัดงานและผู้รับจัดงานอย่างชัดเจน ที่นอกเหนือจากต้องการสร้างความดึงดูดใจให้ผู้ชมที่มาร่วมงานแล้ว ยังต้องการใช้การแสดงนี้เพื่อเกริ่นนำให้เห็นเนื้อหาที่ถูกจัดแสดงไว้ในนิทรรศการส่วนที่ 1 ด้วย ดังนั้นผู้เขียนในฐานะผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ จึงให้ความสำคัญต่อเนื้อหาที่ต้องมีความชัดเจนและสื่อสารแบบตรงไปตรงมา ซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องปรับลดสัดส่วนลีลาท่าทางที่เป็นการแสดงศักยภาพของนักแสดงลง เพื่อเน้นเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ปัญหาที่พบ ได้แก่ 1) ขนาดเวทีที่เล็กเกินไปสำหรับการปฏิบัติท่าทางจึงต้องมีการปรับในขั้นตอนการซ้อมกับเวที 2) แสงจากจอแอลอีดีมีความสว่างซึ่งเป็นแสงที่มาจากด้านหลังของนักแสดง ในขณะที่แสงไฟด้านหน้าเวทีกลับมีเพียงเล็กน้อยจึงส่งผลให้ใบหน้าและร่างกายนักแสดงไม่สว่างเท่าที่ควร 3) อาคารจักรพงษ์ หรือพื้นที่จัดแสดงงานมีลักษณะเป็นโถงกว้าง และมีการสะท้อนของเสียง การเปิดเพลงประกอบการแสดง ไม่สามารถใช้เสียงดังได้เพราะจะยิ่งส่งผลให้เสียงสะท้อนมากขึ้นและคุณภาพของเสียงลดลง 4) ด้วยเป็นการแสดงต่อเนื่อง 7 วัน 35 รอบการแสดง การเตรียมแผนสำรองเพื่อรับมือในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งอาจกระทบต่องบประมาณ

สรุปและอภิปราย

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด “108 ปี เจตนารมณ์ของเราไม่เคยเปลี่ยน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการ “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย การแสดงนี้สร้างสรรค์ขึ้นโดยได้รับแรงบันดาลใจจากประวัติความเป็นมาของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยมีแนวคิดด้านเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวในอดีตของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนทุกชนชั้น โดยนำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ประกอบการฉายภาพวิถีทัศน์บนจอแอลอีดี ในด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการจัดงาน 2) ผู้รับจัดงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ควบคุมการผลิตและผู้กำหนดแนวคิด 3) ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ กระบวนการสำคัญของการดำเนินงานครั้งนี้ คือการสร้างโครงร่างการแสดงในรูปแบบสตอรี่บอร์ด เพราะเป็นสิ่งที่ใช้สื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องในงานนี้มีความเข้าใจในแนวทางเดียวกัน องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ดนตรีและคำร้อง ได้ใช้การสังเคราะห์ดนตรีด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

และใช้การค้นพบร่องรอยสื่อสารเนื้อหาตามแนวคิด 2) เครื่องแต่งกาย ประยุกต์จากการแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 6 3) วิถีทัศน์ที่ฉายบนจอแอลอีดี โดยนำภาพถ่ายโบราณมาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอตามแนวคิด 4) ท่าทางลีลา ของผู้แสดง เป็นการออกแบบบนพื้นฐานกิริยาท่าทางของมนุษย์ตามธรรมชาติผนวกกับท่าทางในนาฏศิลป์ไทย เช่น การจีบ การตั้งวง ข้อคำนึงในการสร้างสรรค์การแสดงนี้ ได้แก่ การเรียบเรียงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำเสนอบนเวทีการแสดง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจอันชัดเจนให้กับผู้ชมภายในเวลา 5 นาที อีกทั้งเนื้อหาในการแสดงยังต้องสอดคล้องกับนิทรรศการ เพราะเวทีการแสดงได้ถูกกำหนดไว้ในตำแหน่ง ซึ่งเป็นทางเข้าชมนิทรรศการโซนที่ 1 “ก้าวแรกที่ยิ่งใหญ่” ที่เป็นการบอกเล่าประวัติโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ในกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ครั้งนี้ ผู้เขียนในฐานะผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ได้ให้ความสำคัญ ต่อผู้จัดงานซึ่งมีความคาดหวังต่อการแสดงชุดนี้ที่ต้องทำหน้าที่เกริ่นนำผู้เข้าชมนิทรรศการถึงสิ่งที่จะปรากฏในห้องจัดแสดง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เชิงพาณิชย์ที่ควรมีลักษณะเป็น ผลงานที่ตอบสนองความต้องการหรือตอบโจทย์ผู้ว่าจ้าง ดังนั้นการเจรจาก่อนเริ่มกระบวนการสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องประมวลและสรุปความต้องการของผู้ว่าจ้างให้ชัดเจน อีกทั้ง ควรมีการทบทวนความเข้าใจระหว่างผู้สร้างงานและผู้ว่าจ้างให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังปรากฏ ในกระบวนการสร้างงานครั้งนี้ที่ผู้เขียนใช้สตอรี่บอร์ดเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับผู้ว่าจ้างและผู้ร่วมงาน ทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้มีเนื้อหากล่าวถึงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีประเด็นอีกหลากหลายที่มีความน่าสนใจและเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพนาฏศิลป์ หากมีการนำมาเผยแพร่ในรูปแบบ วิชาการ เช่น เทคโนโลยีที่ใช้ในการแสดงหรือนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในการจัดงานเพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสินค้า เหล่านี้ ผู้เขียนเล็งเห็นว่าควรมีการศึกษาเพื่อเผยแพร่ในเชิงวิชาการ ซึ่งจะกลายเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ไทยต่อไป

รายการอ้างอิง

- จามรี อารยานิมิตสกุล. (2557). การอนุรักษ์ผังบริเวณและอาคารโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.
วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 63(1), 15-28.
ไทยรัฐออนไลน์. (2565, 31 พฤษภาคม). “108 พันก้าว” ครบรอบ 108 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
ก้าวต่อไปไม่หยุดยั้งด้วย. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2406017>
แนวหน้า. (2565, 30 พฤษภาคม). กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงเปิดงานครบรอบ 108 ปี รพ.จุฬาลงกรณ์.
<https://www.naewna.com/royal/656977>
พวงผกา คุโรวาท. (2540). คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย ฉบับปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติม (พิมพ์ครั้งที่ 5).
รวมสาส์น (1977). <https://library.coj.go.th/en/book/8689/book-8689.html>

มาลินี ดิลกวนิชย์. (2543). *ระบำและละครในเอเชีย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

<https://library.coj.go.th/en/book/9607/book-9607.html>

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557).

เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7.

<https://www.lungthong.com/product/45586/>

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย. (2557). *หนังสือภาพที่ระลึก 100 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย*. อมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย. (2563, 7 พฤษภาคม). (เวอร์ชันภาษาไทย) แนะนำโรงพยาบาล

จุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน. YouTube. <https://youtu.be/BeIJ7MfzKhw>

วิชัย สวัสดิ์จัน. (2553). *โฉมเยาวชนร่วมสมัย: คณะโฉมจิวบ้านยิ้ม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/63881>

วิชัย สวัสดิ์จัน. (2561). *บทบาทนางโชว์ในโรงละครคาบาเรต์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/73159>

ศิริมงคล นาฏกุล. (2565). *การสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์*. คลังนา. มหาสารคาม: คณะศิลปกรรมศาสตร์ และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

<https://webopac.lib.buu.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00335706>

สิริธร ศรีชลาคม. (2561). แนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์การแสดงผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการฉายภาพสำหรับการแสดง: มาย แท้งก์ (My Tank). *วารสารวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(1), 109-120.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/163402>

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ห่อขีราวุธานุสรณ์ หอสมุดแห่งชาติ. (2559, 10 ตุลาคม). *นิทรรศการ ๖๖๖๖ พัสตราภรณ์ ย้อนมองอาภรณ์สตรีสยาม แลตามแฟชั่นโลก*. สุขใจนิวส์. <http://www.sookjai.com/index.php?topic=181304.0>

อัญชิสา ดวงดี. (2561). *การจัดมหรสพศิลปะเซี่ยงผานิชย์ Art Basel Hong Kong* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository: SURE. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1824/1/57005221.pdf>